

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea si Dumineacă, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 8 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2\frac{1}{2}$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postale c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 22.

Brasovu 29|17 Marte

1873.

Brasovu 28 Martiu 1873.

Conferent'a de deunadi dela Sibiu, judecata de Lonyai.

(Capetu.)

Fiendu-ca epistol'a privata si strictu confidentiale a comitetului Josifu Kemény coprende adeverat'a programa a **politicei** inaugurate intre anii 1830 si 1848 de catra aristocrati'a transilvana, ce conspirase de nou in contra romanilor, asia continuamu cu reproducerea passageloru celor mai importante din acea epistola, pentru că dora voru intielege si aceia ce au ochi, pentru că se nu vedia si urechi că se nu audia.

„Sie werden mich wahrscheinlich verstanden haben. Dass unser Kabinet (und vielleicht auch England und Frankreich) diese dringende Nothwendigkeit auch einsieht, darüber haben wir Fingerzeige, und daher mag es in Wien gar nicht unangenehm sein, dass von Seite der siebenbürgischen Marchal-Congregationen bereits schon Representatoren hinaufgesandt wurden (und es werden bald mehrere folgen) um unseren Hof darauf aufmerksam zu machen, — ja sogar in Ungarn, das den Impuls von Siebenbürgen aus erhielt, werden die meisten Landtagsdeputirten die Instruktion bekommen, dieses mit aller Energie zur Sprache zu bringen; — je grösser diese Energie sich entfalten wird, desto angenehmer wird sie unserem Hof sein; denn um so leichter wird die Entschuldigung unseres Kabinettes vis-à-vis der Russen sein, indem man den Drang der Völker vorschützen wird u. s. w. Sehen sie nun die für die Sachsen gefährliche Mine? Der Walach muss unumgänglich, so wohl durch den Adel, als auch durch den Hof begünstigt werden, wenn man nicht den Feind im Herzen des Landes aufwachsen lassen will; — der Adel kann den Walachen begünstigen durch völlige Emancipation, Grundeigenthum, Erhöhung zu Cardinal-Aemtern u. s. w. Der Hof, der durchaus nicht zugeben kann, dass der Walach nur dem Adel dankbar sei und nur ihm seine bessere Existenz verdanke, hat nur ein einziges Mittel ihn zu begünstigen, denn von der Contribution und Kriegspflicht kann er denselben nicht freisprechen, und dieses Mittel ist die Gleichstellung des Walachen mit dem Sachsen, und zwar eine vollkommene Gleichstellung in jeder Hinsicht. Die Augen des Walachen (der nur allzu gerne ein Ungar wird, und der durch das allzu übermässige Streiten, Streiten und Schreiben auf dem Felde des sächsischen Sprachkampfes an Freunden eine Unzahl gewonnen hat, werden allmählig geöffnet — und eben dadurch wird täglich die Verweigerung der obenerwähnten Gleichstellung erschwert und unmöglich gemacht u. s. w.

Und der arme Sachs wird dann müssen verzagen, wenn jene Gleichstellungs-Stunde wird schlagen.

Ich frage nun, war es klug, dass die Sachsen eine so vehemente Reaction gebildet haben gegen die Erhebung der ungarischen Sprache zur diplomatischen Landessprache? — Die sächsischen Jurisdictionen hätten ja immer auch dann unter sich amtlich deutsch correspondiren können. War es klug durch eine vehemente Reaction, durch das ewige beleidigende, und oft sogar grobe Schreiben in den Zeitungen die Erbitterung eines so Je-

suitischen Feindes, als der Ungar und Szekler dann und wann ist (um ganz aufrichtig zu sein), aufs höchste zu steigern? Ich bewundere zwar die Energie der Sachsen, die auf Leben und Tod den Sprachkampf begonnen und durchgeführt haben; — allein ich begreife nicht, wie der sonst „prudens et circumspectus Saxo“ seine angeborene Prudentia hat verlieren können. . . . Von einer Capitulation ist nicht mehr die Rede, denn die angelegten Minen und deren Erfolg ist, leider nur zu richtig combinirt und die Gefahr der Vereinigung Siebenbürgens mit Ungarn, die nicht ausbleiben kann, denn sie liegt in der Politik Europa's, und dann ist für den armen Sachsen aus mit der Mulatság. Schade, dass im 16 und 17 Jahrhundert unter ihnen keine Jesuiten geduldet worden, denn sonst hätten sie doch etwas von ihnen profitirt. Der Jesuitismus ist in gewissem Grade doch nothwendig, denn sonst wird man jämmerlich über den Löffel barbirt etc. etc.“

Care este essentia acestei espectoratiuni sincere, a acestei revelatiuni facute intre patru ochi innainte tocma cu tredieci de ani? Éta-o. Aristocrati'a recunoscă, ca natiunea romana geme si suspina in sierbitute grea; aristocrati'a este applicata a suferi emanciparea romanilor, nici-decumu inse din vreo generositate, nu de buna volia, ci numai de frică a Russilor, carii dupace in 1829 inchiaiesera tractatulu de pace la Adrianopole, au pusu pitioru tiepanu in Moldovă si in Muntenia, ér' intr'aceea pe poloni iau trantitu de nou la pamant, apoi in acelasiu tempu avea la dispositiunea loru pe mai multe curti ale Germaniei. Asia temenduse aristocrati'a ungurăsca, că nu cumu-va mai curendu său mai tardiu se ajunga si ea la sörtea cea trista a tatarilor din Crime'a, desnationalizati mai de totu, tremurandu inca si de starea in care ajunse aristocrati'a polóna, a venit la ideia că se se impace cu romanii, inse numai asia, că se'i „acclimatizedie“, ceea-ce la loculu acesta semnifica, că se'i desnationalisedie, pentru-ca, adaoge Kemény, „valachulu se face forte bucurosunguru“. Asia dăr' cu una lovitura dăre musce: Se scape si de frică a muscalilor, se 'si imultiésca si elementulu loru maghiaru prin bastardi nationali catu se pote mai multi, si prin impunerea limbei maghiare.

Kemény dă unguriloru si secuiloru testimoniu de pré buni jesuiti. Adesea si jesuitii s'au insielatu amaru in inbinatiunile loru. Astă-data evenimentele l'au demintit infriosatu pe elu si pe tota aristocrati'a. Muscalii au venit, au calcatu pamantulu Transilvaniei care pana atunci a fostu verguru de pitioareloru. Intr'acestu unicu punctu aristocrati'a si dascalii sei din Clusiu, Aiudu, M. Osiorcheiu etc. nu s'au insielatu. Dara muscalii nu au venit că chiamati in ajutoriu de către poporul romanescu, ci armata rusescă a intrat in Ungaria si Transilvania in a. 1848/9 chiamata de guberniu austriacu, si la prea umilita rugamente a unui mare numeru de aristocrati maghiari de rang inaltu. Romanii nu s'au „acclimatatu“, adeca n'au suferit că se fia maghiaristi, adeca se fia tractati că bastardi, că copii de lele; ei s'au aparatu cu armele in mana de acea umilire, insulta si infamia neaudita. Dica adeca ori-cine cate va vrea, caușa principale pentru care romanii au alergat inainte cu 25 de ani la arme, a fostu apararea nationalitatiei si a limbei. Celealte cause erau nu-

mai de a dău'a mana, care era se se delature de se-nesi, nu din bun'a-volentia „a domniloru“, ci prin pressiunea cea terribile a evenimentelor este-riore, produsa de omnipotentele spiritu alu tempului, pe care nu aristocrati'a ungara-transilvana ilu va retiené vreodata din rapedele seu sboru.

Va intreba cineva: Nu cumuva „domnii“ se mai temu inca si astazi de muscali. Tote simptomele arata ca ei acumă se temu si mai multu de catu innainte cu 30 de ani; ca-ci numai de aici se potu esplica mesurele loru cu totulu desperate de a ne „acclimatasa“ cu orice pretiu din lume, gonindu limb'a nostra din tote afacerile publice, punendune pe gătu atati amplioati ignoranti, carii aféra de limb'a loru materna nu mai sciu alt'a, si inca se falescu cu a loru ignorantia. Se'i ferescă Ddieu pe ei si pe noi, că nu cumuva prin acea procedura desiuchiata se deschida cale larga, său limbei nemtisci, său celei rusesci. In totu casulu, se tieneti mente ómeni buni, ca mai curendu său mai tardiu, muscalii voru veni, inse nici acumă nu chiamati de romani. Frică de venirea rusilor este in aeru, nu sciu cumu si pentrue, dara ea se simte tare.

Nu cumuva „Reform“ din Pest'a cugeta se puna pe sasi la locu siguru si aparatu inca si pentru asemenea eventualitati? Cumu se'i intielegemu dorerea ei, ca sasii se afia intre atatu-amaru de valachi? Ce draculu, in cursu de atati seculi cumu de nu ati potutu estermina celu pucinu pe valachii din Sasime, că se nu mai fia nici unulu in vecinatatea Valachiei? Voi lege aveti, carea nu e desifianta nici pana in diu'a de astazi*); ce feliu de ómeni ati fostu voi, de nu ati urmatu legei pe care o ati plasmuit'o in beti'a puterei vostre si pe tempulu orbiei totale a romanilor debilita? prin scol'a loru cea bisantina? De ati fi urmatu legei vostre că se esterminati totu ce este romanescu, astazi nu ati duce frica, că nu cumuva sasii se fia inghititi de valachi. Germania este forte desu locuita; pucinu ve costa, se mai aduceti vreo dăuseste mii sasi.

Amara gluma; déra se o lasamu intr'atata; era ungurii se se lase de role că acestea jesuitice, ca érasi le jóca reu de totu, de si Kemény ei tenuse de buni jesuiti. Maghiarulu curatul nu e bunu de comedianu, vedeti ce prostu isi jóca rol'a. Pre candu foile maghiare din Clusiu vérsa lacrime de durere pentru sarmanii „Románok“ maltratatii „de sasii cei egoisti“, pe atunci „Reform“, „Lloyd“ etc. din Pest'a se topescu de mil'a sasilor, pe carii' vedu „aprópe innecati de barbaria valacha“. Ce feliu de regisseur aveti Domniloru? Reu scie se impartia rolele. Nu negamu, veti mai prendre in cursele vostre pe cate unii romani prosti, nascuti si crescuti in sierbitute, in superstitiune si orbia bizantina, carii credu ca Constantinopolea va scapa cu Kipreλεσον disu de o miie de ori, ve insielati inse amaru déca credeti cumuva, ca ceialalti romani nu ar' fi petrunsu in tote planurile vostre, si ca dora s'ar' mai teme de effectuarea loru. Cu micutia „cestiune sasescă“ nu veti mai abate attentiunea adeveratiloru romani dela cestiunea cea mare de vietia si de mórtie.

*) Noha az Oláh Natio az Hazában sem az Statusok közzé nem számláltatott, sem vallásak nem a recepta religiok közül való, mindenáltal propter Regni emolumentum miglen patiáltatnak etc.

Votulu separatu

alu romanilor din representatiunea districtuala a Brasovului, insinuatu in siedint'a din 17 Martiu 1873, cu privire la regularea municipală a fundului regiu.

La adres'a maioritatei, indreptata catra Exc. Sa min. de interne alu Maiestatei Sale si Regelui, subscrisii nu ne potem alatura, din care causa damu in contra aceleia votulu separatu, insinuatu prin colegulu nostru advocatulu Iosifu Puscariu, si -lu motivamu precumur urmeza:

Legislatiunea, dupa cumu acésta se accentuase si in representatiunea majoritatei, a recunoscuta, cumca in fundulu regiu esistu alte referintie de dreptu publicu, diverginte de cele esistente in comitate, de unde apoi a si sustienutu necessitatea provocarei unei alte legi pentru organisatiunea fundului regiu, basata pe referintiele de dreptu din acelasi.

E vorba de formularea aceloru principia, pe care trebue se fia basata acésta lege.

Maioritatea universitatii fundului regiu, in siedintele sale din Decemb. 1872, a formulatu acele principia, de care voiesce se fia condusa legea municipale prorogande pentru fundulu regiu in 12 puncte. Aceste puncte, cu principiale desfasuriate in ele, le-a primitu si maioritatea adunantiei districtuale de ale sale, si primirea acestoru o recomenda prin adres'a sa exc. sale ministrului.

Subscrisii inse tocma din cauza ca nu potu se partinésca cele 12 puncte ale universitatii, nu potu se sprinésca nici adres'a maioritatei adunantiei districtuale.

Abstragundu dela aceea, ca deputatii de nationalitate romana pe la universitate au combatutu aceste puncte si au datu votu separatu in contra acelora, deci acele nu se potu considera, că voint'a tuturor factorilor competenti de a-si dà opiniunea asupra basei aducundei legi pentru fundulu regiu; abstragundu si dela aceea, ca numitele puncte considera fundulu regiu cu profunda vatamare a conscientiei de sene a romanilor si maghiarilor locuitori acolo, de tierra sasésca, ér' drepturile municipali de drepturi, poti dice prerogative sasesci, — trebuie se combatemu aceste puncte si din motivulu, ca-ce si noi in acele nu vedemu reprezentate interesele cele adeverate ale tuturor locuitorilor fundului regiu, — vedemu, ca aceste puncte nu suntu basate pe principiale de dreptate si pe principia democratice, care au fostu si mai nainte principiale fundamentale ale constituutiunei fundului regiu.

Nu partinimu deci nici representatiunea universitatii dto 16/12 1872 nr. 1378, si nu potem se luamu parte la bucuria, cu care imbracisiésa maioritatea adunantiei districtuale acésta representatiune, fiindu ca noi in primirea si esecutarea tuturor principalor cuprinse in aceea nu aflam nici o promovare a intereselor de statu, nici o prosperare séu desvoltare binefacatória a vietiei municipale a jurisdictiunilor, ce diacu in teritoriul fundului regiu.

Noi credemu, ca legislatiunea, atunci, candu a sustienutu necessitatea prorogarei unei alte legi municipale pentru fundulu regiu, n'a voit, că se se abata dela principiale fundamentale, pre care se baséza legea municipală, adusa pentru comitate (Art. 42—1870), ci numai modulu punerei acelora in viétia pentru fundulu regiu a voit se 'lu formuleze că o lege corespundiatória referintielor din fundulu regiu.

Cu alte cuvinte: credemu, cumca jurisdictiunile din fundulu regiu, că se se pôta promové interesele de statu, se se pôta desvolta in modu binefacatoriu viétia municipală si se pôta prospera binele locuitorilor fundului regiu, in prim'a linia trebuie că se fia investite cu tóte acele drepturi autonome, cu care investéza pe municipia Art. de lege 42 din anulu 1870. Divergintia pôte fi numai cu privire la calitatea purtatorilor drepturilor constitutionale ale municipalor, séu mai bine

disu: la modulu compunerei representatiunilor si administratiunei municipale pôte si trebuie se afle alte normative pentru fundulu regiu, deosebite de cele din comitate.

Aceste adeveruri, se vede, ca vrea a le recunoscă si adres'a maioritatii; densa le afia in se si incorporate in cele 12 puncte ale maioritatii universitatii.

Noi negamu acésta; din contra vedem:

1. Cumca cele 12 puncte nu voru, că se se investescă municipiale fundului regiu cu aceleasi drepturi municipale, cu care investéza Art. de lege 42—1870 pe celealte jurisdictiuni ale tierii.

Si anume punctul 1, alu representatiunei universitatii, centralisasa totu constitutionalismulu municipalor in man'a unui organu, a universitatii ei, dà acesteia prin dreptulu statutariu din punctul 9, nu numai o influentia asupr'a desvoltarei vietiei constitutionale in municipia, ci poterea in mana de a trage cu timpulu la centrulu seu intrég'a administratiune a fundului regiu. Totu patriotulu adeveratu pôte prevedé iminentulu periculu, ce se nasce pentru drepturile municipale ale singuratecilor jurisdictiuni, candu s'ar' primi principiale de centralisatiune susu atinse. Éra

2. Cu privire la purtatorii drepturilor constitutionale ale municipalor, cele 12 puncte suntu basate numai pe egoismu, care nu érta compunatorilor acelora, că in interesulu egalitatiei de dreptu alu conlocuitorilor fundului regiu, se se abata dela influentia cea maiestrita, care au dat'o cetatilor in timpii trecuti, asupr'a districtelor.

Cu ce se pôte rectificá si cumu se unesce cu dreptatea punctulu 7 alu representatiunei universitatii, care dà cetatilor dreptu dirimitoriu in causele districtului cetatii, pre candu districtulu n'are cuventu in cetate!

S'ar' poté illustra de aprópe inconvenientulu si retele, cate ar' resulta pentru viétia autonoma a jurisdictiunilor din primirea atinselor principia ale maioritatii universitatii, in prorogand'a lege municipală a fundului regiu. O illustratiune mai de aprópe in se nu face de lipsa, ca-ce noi suntemu de opiniune, ca si innaltulu regim din cele atinse se va convinge, cumca numitele 12 puncte nu consuna nici cu principiale constitutionale fundamentale ale legei municipalor, nici cu referintiele faptice si dorintiele locuitorilor fundului regiu.

Deci premitendu acestea si in consideratiune, ca prin acceptarea celor 12 puncte regulative proiectate in representatiunea maioritatii universitatii nationale s'ar' rapi singuraticelor jurisdictiuni din fundulu repiu dreptulu loru autonomu de administratiune, de óre ce in acea representatiune se dechiara totalitatea municipalor de o „unitate municipală“ (universitas), ceea ce sta nu numai in contradicere cu positiunea teritoriala a fundului regiu, ci contradice deadreptulu si ratiunei si spiritului secului nostru si intregului sistemul de statu, care a recunoscute administratiune propria autonoma municipalor si comunelor singuratic;

in consideratiune, ca prin centralisatiunea naturala si prin returnarea intregului organismu de administratiune, ce se creaza prin cele 12 puncte ale representatiunii universitatii nationale, s'ar' desconsidera maioritatea locuitorilor din fundulu regiu i. e. ca la 200,000 de romani si 25,00 maghiari, pe langa tóta dispositiunea § 10 alu legei de Uniunes, care pune in vedere deplina egala in-dreptatire a tuturor nationalitatilor;

considerandu, ca representatiunea maioritatii universitatii nationale in principiale sale nu contiene nici mai multu nici mai putin decat u ne-dreptatirea sociala a partii preponderante din populatiunea fundului regiu si o reactiune politica invederata pentru fundulu regescu insusi;

noi subscrisii representati ai districtului Brasovu nu ne putem alatura, dupa cumu ne-amu esprimatu la inceputu, nici de cumu la conclusulu adusu in siedint'a din 17 Martie a. c. a acestei comunitati districtuale, care suna, ca acésta repre-

sentatiune districtuala priemesce in tota estinderea s'a representatiunea compusa si asternuta de maioritatea universitatii nationale Exc. Sale Dlui. ministru reg. uug. de interne si privesce cele 12 puncte din representatiune de expresiunea dorintiei sale propria, si protestandu in contrá acestui conclusu alu maioritatii, dechiararamu, ca dupa modest'a nôstra parere pentru regularea municipală a fundului regiu suntu cu multu mai constitutionale, mai corespunzător spiritului timpului si egalei in-dreptatiri a tuturor nationalitatilor din fundulu regiu principiale, proiectate de conferint'a inteligenției romane, tienuta in 13 si 14 Martiu a. c. in Sibiu, care principiu se alatura sub A.

Brasovu in 24 Martiu 1873.

Urmeaza subscrerie.

NB. Acestu actu lu publicam fora reflexiuni că actu ce a trecutu in proprietatea istoriei. Red.

Agnit'a in 8 Martiu 1873 v.

Opidulu nostru se bucura astadi din nou de intrunirea pretilor tractului nostru si alu Palosiului, carii infaciosinduse catu de numerosi, in intielesulu cerculariul Ven. cons. archidiecesanu din 18 Ianuariu 1873 nr. 68/cons. s'au constituitu in colegiu electoralu dupa runetulu § 91 St. or. lit. d. sub sub presiedint'a p. adm. protp. Grigoriu Maieru, cu scopu de a alege unu dep. clericalu la sinodulu archidiecesanu. —

Discusiunea a fostu scurta, ca-ce toti pretilii de facia, potem dice fora exceptiune, s'au invitou cu propusulu candidatu in persóna précuviósei sale par. vicariu archiepiscopescu si archimandritu Nicolae Popa, care fù alesu cu unanimitate de voturi, — proclaimanduse prin presidiu de deputatu clericalu alu cercului IV pre period'a anilor 1873/5. —

Cu acestu actu s'a si inchiatu de jure siedint'a colegiului si s'a deschisu alta siedintia, in care s'a pusu sub discussiune, ca pre cine se aléga si-nodele parochiali din acestu cercu electoralu dintre mireni la sinodulu archidiecesanu? —

In acésta cestiune pré on. p. adm. popescu face publice impartasire, ca densulu „este insarcinatul dela locurile mai nalte“ că se ingrijeșca, că „doi stimati domni cu locuint'a in Sibiu se se aléga sub orce modru si altii nu“, si de aceea provoca pre preotimea de facia a efectui acésta demandare mai innalta, indetoranduse deusulu a scrie la cei absenti preti din acestu cercu, că expresu se urmeze cu sinodele paroch. in sensulu insarcinarei mai innalte, ca-ce de nu voru face asia indirecte voru cadé la impartirea de ajutoria in disgrati'a mai marilor nostri.

Acést'a procedere este coruptiva si in supremulu modu illegala, incatul reflectéza o intunecosá lumina pre clic'a cea mai 'nalta, „care cu total'a ignorara a intelligentii civile din acestu cercu electoralu, voiesce a-si alege prin pressiune inmorala si illegala alte“ persónе „si straine de voint'a cercului acestui'a“, desi nu avemu a dice altamente nemica in contra loru. —

Noi posedem oameni harnici civili in mediuloculu nostru, cari ni sfatuesc si indrépta in affacerile nôstre cuotidiane si se lupta cu noi in rondu pentru binele besericoo-scolariu si fundamentalu, si apoi acestora cu ocasiunea alegerii la sinodu „se le damu cu petiorulu in spate“, si se ne intrudemu la comand'a unei clice a alege persóné nôa cu totulu necunoscute, numai si numai ca-ce le vine dloru din Sibiu din órecare cause delicate mai bine la socotela. —

Frumosá morală electorală se latiesce din centrulu archidiecesei! — Ori voiesce dôra consortiulu din Sibiu a urmari politic'a regimului actualu practisata la alegerile de pan'acuma, că cu orce pretiuse -si scotia elu persónele grates si placute lui? Ferescane Ddieu de astufeliu de politica, ca-ce atunci constitutionalismulu nostru besericescu ar' devini ilusoricu si numai pre facia!!!

Ori cumu vomu lua lucrulu, procederea adm. popescu de astadi vis-à-vis cu alegerea deputatilor mirenesci, corespunde preceperei sale de lege, precumu o vediusseram si in nrii mai recenti ai „Gazetei“, de si din ea inprosca in tota partile inmoraltate prin presiunea comandata, si cea mai mare illegalitate din urmatórie motive:

In privint'a representantii archidiecesane, se face intielesulu § 91 din St. org. principialmente

deosebire intre clerus si mirenii; ca clerusul seu pre-
umea are a-si alege pre deputatii clericali „de-
sebitu de mirenii“ si acestia au ér“ in deosebitu
a-si alege deputatii loru mirenesci“. —

Deaci urmeza, ca legalmente clericalii nu potu
esercé dreptulu electoralu cu mirenii, si legalmente
nici au dreptu „de a se amesteca in alegerea dep.
mirenii“, precum mirenii nu suntu indreptatiti a
se amesteca la alegere dep. clericali. —

Asia suna legea positiva, chiara destula, in-
catu neci o dubietate nu pote accure la midiulocu.
Cumu vine acumu clerusul in poterea absoluta ille-
gală „a ne obtrude noua deputati mirenii?“ dela
cine posede elu acesta autorisare antistatutaria? Ori
este pusu mirenismulu in sensulu St. org. sub —
tutela clericala?

Toté aceste suntu fora base legala si tare ne
miramu acuma, ca adm. a tramsu carti in toté
parti cu amerintiari, ca numai si numai cei pro-
pusi de pré cinstia sa la comanda mai inalta se-
reesa la alegere si altii nu si nu, ca nu le
placu la cei din consortiu. —

Dómne santule, unde amu ajunsu cu constitutionalismulu nostru, abea bine inceputu! Óre oposi-
tiunea in sinodu ar' fi dora unu peccatu ne espi-
veru si stricatiósa?!

Vomu asteptá resultatulu alegerii, care se va
vede in 25 Martie v., ca-ce epistolele in mare parte
au venit in man'a nostra, pre care le vomu intre-
buintia la tempulu seu despre actiunea illegala cle-
ricala eserseata vsupra poporului nostru dreptu cre-
dintiosu intr'unu modu tare scandalosu. —

Unu martoru occulatu.

Dela diet'a din Pest'a.

Dupace toté proiectele despre urcarea dariloru
se primira de catra majoritatea deakiana, se mai
primi acumu si proiectul de lege despre timbru,
competintie, taxe, alta sarcina, care apasa pe sara-
cime mai multu decatu pe cei avuti. D. dep. P.
Cosma, luandu cuventulu in favórea poporului, si
a cascigatu inca unu raru meritu la cele de pana
acumu. Intr'unu discursu lungu dovedesce, ca prin
proiectulu acesta se ingreunéza chiaru poporulu
apasatu de multele sarcine, ca-ce elu pôrta proces-
sele pentru pretensiui mai mici de 200 fl. cari
facu 80 procente din processe si apoi calculul
celu saracitoriu de poporu dicundu;

Conformu proiectului din discusiune statulu
capeta midiulocitu si nemidiulocitu 142 fl. 40 cr.
dupa fia-care procesu de 50 fl. Din acesti-a 47 fl.
26 cr. suntu pentru timbru; 45 fl. 35 cr. pentru
publicatiunile in fóia oficiala subventiunata; 45 fl.
70 cr. pentru executoru: ér' competintia' advoca-
tului este d'a se computa deosebitu. Dèca e in-
verb'a de unu procesu de 30 fl. si presupunendu
ca acestu-a se casciga numai in instant'a ultima,
atunci trebuie se se preliminedie, afara de compe-
tintia' advocatului, 167 fl. 49 cr. din cari 52 fl.
71 cr. pentru timbru; 49 fl. 50 cr. pentru ese-
ctoru, éra pentru publicatiuni in fóia oficiala si
si pentru trei martori 65 fl. 28 cr. — In fine
oratorele dechiara, ca nu accepta proiectulu; ac-
cepte-lu acei-a, pre cari i lasa anim'a a-lu acceptá.

Mai vorbescu vreocativa oratori si, se primesce
proiectulu cu 167 in contra la 102 voturi; se in-
cépe desbaterea speciale, la care totu d. Cosma
face propunerea ca se se lase afara cu totulu § 2,
care apasa cu deosebire processele ómenilor celor
mai seraci, dér' nu, nu se primi. —

In sied. din 20 Martiu se continua. D. dep.
Cosma la § 6 vré o chiarificare in elu, ca se pote
face abusu prin explicatiuni false; face propunere,
ca la apelate, candu s'ar' substerne in scrisu mo-
tivele, cõla prima a exemplariului antaiu alu motive-
loru se fia scutita de timbru si § 6 se sune asia:

„Candu in procesele sumarie apelat'a seu re-
cursulu de nulitate se insinua verbalmente, partea
respectiva este detoria, ca timbrulu prescrisu prin
legea presinte pentru exemplariulu antaiu alu ape-
latei si recursului de nulitate, in 48 de óre se lu-
preda judecatoriei, carea lu-lipescce pre acelu locu
alu protocolului unde s'au insemnatu insinuarea, si
lu stampedia cu sigilulu oficialu; si de cumva ar'
subscreru in scrisu si motivele apelatiuniloru amin-

tite, atunci cõla prima a exemplariului antaiu alu
motivelor este scutita de timbru,“ si acesta se
primesce. Gratia bravului deputatu si advocatu
adeveratu alu poporului!

Unu discursu

alu lui Simione Barnutiu.

(Capetu.)

Acum se ne intorcemu la propositulu nostru.
Dèca amu voi se numeram folosele, cari s'au re-
versatu preste umanitate din universitat, ar' fi
destulu se insemanu, ca déca nu ar' fi fostu uni-
versitatile ca se insufletiesca pre Italiani cu dreptu
romanu, nu ar' fi avutu nici Itali'a cu cine
se se lupte in contrá feudalismului si se salveze
Europ'a de barbaria a celor seculi, nici Germania,
n'ar' fi facutu reformatiunea, nici Anglia nu ar'
fi avutu cu cine se combata absolutismulu Stuar-
tilor, nici Francia nu s'ar' fi facutu patri'a idei-
loru liberali, de care se temea insusi Napoleone
mai tare de catu de tunurile Europai.

Universitatile au fostu nutritoriele si mamele
ideelor celor mai sublimi, ele au produs fructe
cele mai demne pentru umanitate: din univer-
sitatii au esit u si esu profesorii cei escelenti ai
gimnasialor, si ai altoru institute nationali, mate-
maticii, istoricii, si studiosii naturei cei renomiti,
si cine nu recunoscce meritele acestora pentru via-
tia nationale si sociale? universitatile au aperatu
individii, natiunile si umanitatea ca se nu-si uite
drepturile loru; ele spunu principioru, ca ei suntu
numai pentru popore, si ca impositele suntu numai
pentru intempiarea indigentilor statului; ele au
crescutu in medici pre amicii umanitatii, si in pre-
oti pre apostolii religiunii, apoi sentiulu religiosu
atatu a fostu de necesariu apurarea si va fi, inca
fara de densulu nici politic'a cea mai rafinata nici
legaliunea cea mai perfecta, nici terosismulu celu
mai cumplitu nu ajunge spre a efectua scopurile
statului veri la ce gradu de cultura ar' ajunge
umanitatea.

In dilele nostro societatea face pretensiuni mai
 mari decatu veri candu, pre care nu le mai pote
respinge nici una natiune, nici una clase a socie-
tatii. Agricultura, una din fantanile principali ale
avutiei nationale, nu se mai pote exercitá dupa me-
todulu dalu de inainte de 2000 de ani, acumu se
cere de la agricultoriulu ratiunatu cunoscintie fisice,
matematice, technique, antropologice, cunoscintia le-
gilor tierei sale si a politicei, deci si romanii
cari nu si-au cascigatu pana acumu acele cuno-
scintie si voru voi se se bucuru de fructurile mosi-
ilor parintesci, fara de diferinta de clase si de
estate, mari si mici, tineri si betrani, voru fi nevoi-
iti se si le castige; alminterea tijera va cadé ne
aperatu, si comerciul inca nu se mai pote exercitá
asta-di numai dupa practica vechia, se cere asemenea
si aci unu mare aparatu de cunoascintie, fara de
care natiunile cele imnoranti voru ameti si se voru
topi inaintea intreprinderilor celor grandiöse, pre
care le facu asta-di societatile cu capitalurile loru
cele gigantice, caracterulu tempului nostru este uni-
versalitatea, si repediunea actiunii, tendintia lui e
practica; imbratiosiati asia déra o romani! toté ra-
murile sciintiei, cultivati artile, formati societati
agricole, comerciali, artistice, sciintifice, creati-ve
voi **insive** toté institutile politice, economice de
care aveti opu; eu credu ca acesta a fostu si sco-
pusu la cale intrunirea si complectarea facultatiloru
acestui institutu universitaru.

Asta-di actiunea se face cu repediunea fulge-
rului, telegrafulu, drumurile de feru si de tiéra au
inlesnitu de minune; datinele natiunali se stergu
si se uita, ideele se schimba pre minute, nu e
nimica stabilu afara de egoismu, industria si
comerciulu natiunilor tari, spiritulu loru de a do-
mina preste alte natiuni insocitu cu materialismulu
europeanu prepara una alta migratiune de ginti,
se pare ca se aprobia una metamorfosa universale,
in aceste impregiurari ni servesce spre mangaiare,
ca avemu si noi unu institutu universitaru, unde
se se crësca puteri morali si caractere cari se nu
se pérda nici in confusiunea cea mai generale;

ca-ci déca nu s'ar' esplica tinerimii nostre faptele
stramosilor si insemnatarea monumintelor ce ni
au remasul dela dinsii ca ereditate, déca n'ar' mai
esi din scólele nostre urmatori Urechastilor, Can-
temirestilor, Costenestilor, Cogalnicenilor, Sinc-
nilor, Micilor, Maiorilor, candu romanii n'ar'
mai reinvia dreptulu acelei multi nenumerate de
colonisti romani, cari au adusu in Daci'a libertatea

si ecaretatea romana, ca baluardele culturii ome-
nesci intre despotismulu orientale si feudalismulu
occidentalui, atunci misiunarii strainilor ne ar'
puté face se credemu ca numai usurpamu numele
si dreptulu romanu, prin urmare si pamantulu pre
care-lu tinemu asta-di ca pamantu romanu, apoi ce
pote fi mai tristu pentru una natiune, de catu a
nu avea nici origine certa, nici nume propriu, nici
pamentu propriu, la atare natiune, fara indoiala nu
s'ar' afla nici caractere secure si neclatite.

Deci in atare impregiurari se cuvine, ca acestu
institutu de educatiune natiunale se fia nu numai
progresivu déra si conservativu. Elu va fi con-
servativu nu candu ar' apera si ar' lati prejudeci-
ele economice, religiose, politice, seu candu ar' justi-
ficá asuprirea clasilor si micusiorarea institutelor
celoru adeverate, pre cari le-au avutu romanii dela
inceputulu loru; asemenea elu nu ar' fi progresivu
candu ar' apera progresulu dela aristocratia perso-
nale la aristocratia ereditaria, dela aristocrati'a virtutii
si a meritului la aristocrati'a averii, dela ale-
gere la ereditate si absolutismu, dela libertatea de
presa la censura, dela guberniu natiunale la gu-
bernui strainu, ci va fi conservativu in intielesu
ratiunaveru, atunci candu va invetiá si va aperá,
ca romanii se-si conserve dreptulu loru romanu,
carele afara de limba si de religiune e uniculu
midilociu de a conservá si de a consolidá unirea
romanilor, progresivu va fi atunci, candu va invet-
ia cumu se se aplece acelesi si la necesitatile de
facia, cumu se se ferésca romanii de disputetiunile
lui cele rele, si cumu se apere pre cele bune, pre
caro stramosii le-au si aperatu in toti seculii. Elu
va fi conservativu candu va invetiá si va aperá ca
romanii se-si conserve libertatea de presa, lib-
ertatea consciintiei, libertatea invetaturii, libertatea
alegerii in bisericu si in statu, drepturile indivi-
dilor si ale comunitatilor private si publice, si
alte institutiuni, pre care nu le pote schimba nici
universitatea nationale, si pentru care e datoriu
totu romanulu a-si sacrificá si vieti'a; progresivu
va fi, candu va invetia, ca intre institutiunile na-
tiunali suntu unele, cari acum suntu invenchite si
numai corespundu la scopurile natiunii nici se mai
potu impacá cu drepturile ei cele eterne, aceste
ceru reforma, care, candu se va face de catra or-
ganele constitutionali, atunci totu romanulu e da-
toriu a se pleca inaintea maiestatii nationali, ceea
ce-si reforma institutiunile dupa formele dictate de
salutea publica; va fi progresivu, candu se va luptá
cu toté armele sciintiei pentru drepturile individu-
lor si ale comunitatilor despoiate cu putere, cu
incelatiune, cu documente mincinóse, seu prin sen-
tentie cumporate cu aur si cu argintu, in urma
elu va fi progresivu, candu va lucrá din toté pu-
terile, ca se se latiesca intre romani, se se intaresca
sentimentulu de dreptate si de patriotismu adéver-
atu, fara de care nici una reforma nu pote se
aduca vre unu folosu, si se se sterpesca cu aceste
midilóce pestientia sociale, care s'a versatu din
Fanariu preste tierile romane.

Universitatea nostra se cuvine se fia institutu
nationale in tota insemnatarea cuventului, institutu
pentru luminarea si glorifiarea natiunii intregi, nu
pentru glorificarea numai a unor clase privilegiate,
institutu si pentru indreptarea statului nostru socio-
ale, apoi pentru restabilirea libertatilor romane,
era nu pentru a crea una clase privilegiata de in-
vietiati, politici, literati, si deregulatori, cari s'au
taiatu de catra poporu mai la tota natiunile de
s'au facutu instrumente puterii absolute in contrá
intereselor sociali ale natiunilor.

Universitatea nostra si in catu va cultiva artele,
nu se cuvine se fia numai unu institutu de
lucsu, cumu au fostu mai toté academiele artilor,
pre care le au intemeiatu principii numai pentru
ca se-i laude lumea, ca suntu amatori de sciintie
si de arti, se aiba ómeni invetati, cari se li faca
panegirice si opinione publica, pote in midilociu
unei natiuni I. seculu, care nu mai are nici una
opiniune, membrii academiei nostre nu voru fi nu-
mai decopiatorii operilor straini, ci voru reinvia
prin arta loru cea nobile pre stramosii nostri si li
voru glorifiá faptele ca se aiba stranepotii exemple
de imitare.

Trei suntu conditiunile principale, dela cari
va depinde ca acestu institutu se respunda desti-
natiunii séle: inbratiosarea din partea natiunii,
libertatea fara decare nu pote prosperá nimica in
lumea spirituale, si sentiulu celu nationale alu tinerimei
romane.

Alergati dreptu aceea, o tineri romani! aler-
gati din toté partile Romaniei la acestu asilu alu
gloriei nostre nationale. Dati probe prin diligentia,
prin sporiulu intru invatiatura, prin promitudinea

intru a ascultá de mai marii vostri si de legi, pre-cum si prin gravitatea purtatii vóstre. Dati probe ca sciti aprecia atatu insemnata este acestui institutu alu carui cursu se incungiura asta-di cu atatee aus-picii fericite, catu si solicitudinea gubernului, care -lu deschide pentru folosulu nostru si pentru glo-ri'a nóstra nationale. Considerati ca ceilalti cinci milíone de romani n'au gloria si multiumirea a se bucurá de atari scóle cumu avemu noi in Iasi si in Bucuresci, si ve purtati că se formati una ge-nératiune démna de stramosii nostri cei mari, démna si de unu viitoriu mai fericitu. *)

ROMANIA. Dupa caderea proiectului gu-bernului de junctiunile calei ferate cu Austro-Ungaria, se afla unu deputatu din majoritate, care vré se presente din propri'a initiativa unu proiectu pentru Turnu-Resiu, Predealu foră garantia ér' la Vulcanu si Verciorova neaperatu.

Din constatarea min. de financia se afia la in-cepulum anului 1873 la 27 milíone detoria flo-tante, ér' bugetulu pe an. 1874 se votéza cu unu deficitu de 2 210 264 lei; min. inse dechiaru, ca va fi de 4 500,000 lei, prin urmare detori'a flo-tanta a Romaniei constatata de min. e 31 500,000.—

Franci'a voioasa pentru liberarea de invasori de-créta oprirea exportatiunii armelor de resbelu in Ispania si la reclamatiunea acesteia a ordonatu go-nirea lui Don Carlos din teritoriul Franciei.

Ispania face minuni cu concordia intru tóte. Toti se abnégá si nece o partita nu mai e cerbi-cósa la consultari. Europ'a va trebui se recunóscă republika, ca e simbolulu pacii si ordinei in Ispania. S'a alesu presiedente Salmeron radicale, si cortesii s'a desfacutu.

Senatulu din Washington a gratulatu regim-e-lui Ispanicu pentru a desfintiatu sclavi'a in ins. Portorico.

Germania e plina de nemultumiri si pofta de resbunari. Clerurile si liberali contéza la revolte si se opunu regimelui.

Rusii concentra in multe puncte armata catra Chiv'a, inse chivanii inca scotu vro 40 mii in con-trá rusilor.

Nontati diverse.

* Veduvele Mari'a cá socia si An'a Manfi cá sócra, Ladislau si Iosifu cá fii, Clar'a, Rosali'a si Elen'a cá fiice, Tom'a cá frate si Petru Solomonu cá genere cu anima plena de intristare si adunca dorere anuncia, cumca

LADISLAU POPU de Kisbunu, proprietariu odinióra si cetatianu in Blasius a repausatu in Domnulu in urm'a unui morbu greu de plumanii in 17 Martiu la $2\frac{3}{4}$ óre demaneti'a in etate de 68 ani, provediutu cu ss. taine ale penitentiei si cu merindea pentru viéti'a eterna.

Repausatulu in Domnulu este deplansu de catra veduv'a socia si sócra, de catra fii si ficele sale, de catra fratele si generele seu si de catra celi a-lalti consangeni si afini ai sei.

Remasitiele-i pamentesci se voru bene-cuventá marti in 18 Martiu st. n. la 3 óre dupa amédiu si se voru petrece si asiedia in cemeteriulu din pratu din diosu. Fia-i tieren'a usiéra!

Obiectele incuse pentru loteria in pro-fitulu besericei din Dev'a.

(Urmare.)

Una cuthie de lemnusie lucrata din minerale. Dna Rosa Lonhard. Baitia.

Unu buchetu de flori lucrata din lana. Dra Eugenia Holitzka. Baitia.

Una perina de ace, una parechia tatie de sfes-nice, unu annelu de servetu. Dra Maria Lehrman. Baitia.

Unu portu-orologiu. Dnisióra Maria Karhan. Baitia.

Siese tacamuri de argintu pentru dessertu. Dra Leontina Romanu. Pest'a.

*) Acestu discursu era menitu, dupa cumu ob-serva „Curierulu“ a fi pronunciatu la ocasiuna fun-darii universitatii din Iasi' inse numai acumu se publica.

Una perina de ace lucrata din atia. Dra Ma-ria Weiss. Dev'a.

Unu capusionu, unu cosiuletiu lucratu cu flori aplicate. Dna Ioanna Moldovanu. Trestia.

Una parechia tatie cu broderia orientala, una tatie cu flori aplicate, una perina de ace lucrata cu broderia orientala. D-siéra Ioanna Moldovanu. Trestia.

Patru antimacase lucrate cu bumbacu, unu etageru lucratu cu flori de piele. Dra Justina Po-poviciu Bercianu. M. Vásárhely.

Unu serviciu de cristal pentru licoru, douse filinge de porcellanu, una cuthia de porcellanu. Dna Maria Cornea. Hatiegu.

Una cuthia de porcellanu, una vasa de porcel-anu, una cuthia de porcellanu pentru ace. Dra Fira Fagarasianu. Hatiegu.

Una vasa de cristal pentru flori. Dna Ana Petroviciu. Hatiegu.

Unu etui pentru sugare de porcellanu. Dna Maria Bácsiu. Hatiegu.

Două pahare de cristal. Dna Maria Cergre-dénu. Hatiegu.

Una corfitia lucrata din margele. Dra Lucre-tia Munteanu. Hatiegu.

Una vasa pentru flori. Dna Susana Ivascu. Hatiegu.

Una vasa pentru flori. Doma Elena Popp. Hatiegu.

Una corfitia de parete brodata. Dra Eufro-sina Cirlea. Alba-Iuli'a.

Unu anelu de aur. Maria Nicóra. Dev'a.

Una lampa de bronzu. Dna Catu Gergelyfy. Dev'a.

Una etagere de parete. Dna Anna Suchy. Baitia.

Unu portu-orologiu, una corfitia de bilete. Dra Vilma Suchy. Baitia.

Una fatia de masa cu 6 servete, unu anelu de aur cu rubinu. Dna Elisa Colbasi.

Unu etui de ace. Dra Laura Suchy. Baitia.

Nr. 32 ex 1873. 2—3

Escriere de concursu.

Pentru ocuparea unui postu de magistrul sil-vanale (forestieriu) preste padurile din districtulu Nasaudului cu locuintia in Nasaudu séu eventual-minte in Borgo-Prundu.

Pentru acestu postu suntu sistematizate urma-tórele emolumente anuale.

a) salariu anuale	600 fl. v. a.
b) pausialu de calatoria	100 " "
c) pausialu de cancelaria	50 " "

Summa 750 fl. v. a.

Afara de acestea pentru unele agende speciali i-se competu si diurne de diua si spese de cala-toria.

Concurrentii au se documenteze:

a) ca suntu maioresi si sui juris;
b) ca au absolvatu studiile forestali la o aca-demia séu la o facultate publica,

c) ca au depusu esaminele prescrise de fore-stieriu si au practisatu celu pucienu doi ani cu suc-cessu bunu.

d) ca au o purtare morale buna.

Concursule, in care se se spuna apriatu, ca care limbi din patria si in care mesura le scie concurintele, suntu a se asterne de a dreptulu la „Comisiunea silvanale din districtulu Nasaudului“ in Nasaudu, pana in timpu de 4 septemani.

Comisiunea silvanale din districtulu Nasaudu-lui, in 22 Martie 1873.

Porciu
presiedinte.

Nr. 388—1873. 3—3

Concursu.

In cerculu Ormenisiului de campia din comi-tatulu Cosiocnei se deschide concursu la urmatórele 5 posturi notariale. Salariulu anuale pentru fiacaré notariatu consta din 400 fl. v. a., 60 fl. v. a. pen-

tru cuartiru, — 20 fl. v. a. pentru cancelaria, — 20 fl. v. a. pentru calatorie offisióse si din sub-tinerea unui portatoriu de carti. —

1. Notariatulu Ormenisiului de campia, care consta din comunele Silivasulu de campia si din Uliesiulu mare cu locuintia notariatului in Ormeni-siulu de campia.

2. Notariatulu San-Petrului, care consta din comunele Tusinu, Dimbulu de campia, si din San-Georgiu de campia cu locuintia notariului in San-Petr.

3. Notariatulu Ciagului mare, care consta din comunele Ciagsioru, Budatelecu si din comun'a Chi-ciudu cu locuintia notariului in Ciagulu mare.

4. Notariatulu Siopteriulu — care consta din comunele Visui'a, si Uilaculu de campia cu locu-nțiia notariului in Siopteri.

5. Notariatulu Craifalaului de campia, care consta din comunele S. Martinulu de campia, Mila-siulu si din Ercea mare cu locuintia notariului in Craifalau. —

Doritorii de a concurá se provoca, că in intie-lesulu Art. de lege XVII din 1871 §§ 74 si 83 — suplicele gatite pana in 17 Aprilie a. c., se si le trimita subscrisului jude procesuale in Ormeni-siulu de campia.

Ormenisiulu de campia 17 Martiu 1873.

Dela officiulu procesuale alu Ormenisiului de campia.

Stupineanu

jude processuale.

Concursu.

Pentru ocuparea posturilor de protonotariu, vice-notariu, fiscalu, capitanu si archivariu in mu-nicipiu lib. reg. Caransebesiu se escrie prin acé-st'a concursu publicu.

Emolumintele impreunate cu aceste posturi suntu urmatóriole:

Protonotariulu care e totu-odata si presiedin-tele scaunului orfanalu trage salariulu anualu de 1000 fl. v. a.

Vice-notariulu, totuodata si contabilu munici-palul cu salariulu de 600 fl. v. a. pe anu.

Fiscalulu municipalu cu salariu anualu de 400 fl. v. a. si pracs'a privata libera.

Capitanulu municipalu cu salariu anualu de 600 fl. v. a.

In fine archivariulu, totuodata controlu munici-palul cu salariu anualu de 400 fl. v. a.

Competintii de a ocupa aceste posturi,
a) cari au indeplinitu anulu alu 22 alu e-tatii; —

b) suntu cetatienii statului ungurescu, —

c) nu stau sub concursu, incuisitiune séu pe-dépsa criminala si n'au fostu condamnati pentru crime deenestatórie, suntu provocati că pana in 1 Maiu a. c. recursele loru bine instruite se le sub-stérna dlui vice-colonelu si administratoru de su-premu comite, Vincentiu cavaleru de Bazarabiciu in Caransebesiu.

Protonotariulu cá atare, si că presiedintele scaunului orfanalu are inca a se legitima, ca a in-deplinitu cursulu studielor la atare institutu juri-dicu séu a depusu respectivulu esamenu teoreticu, séu a ocupatu inca unu asemenea officiu.

Fiscalulu magistratulu are se se legitimedia, ca posedea diploma de advocatu.

Afara de acésti'a toti concurrentii pentru susu-numitele posturi voru avea a documentá cunoisci-tilorloru limbistiche, si a nume conscientia perfecta a limbei romane, că limb'a administratiunii officiale, ér' dela protonotariulu si vice-notariulu se pretinde că conditiune neincungurabila, cunoosciintia limbei romane, maghiare si germane.

Caransebesiu in 15 Martiu 1873.

„Primariulu“

Ioane Brancovic.

Cursurile

la bursa in 24 Jan. 1873 stá asia:

Galbini imperatesci — — — fl. — cr. v. a.
Napoleoni — — — 8 , 71 , ,